

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Grzegorz Tyrka
Sędziowie:	Grażyna Łazowska Patrycja Bogacińska-Piątek

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 14 grudnia 2020r. w Gliwicach

sprawy z powództwa P. K.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w J.

o świadczenie rekompensacyjne z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 22 sierpnia 2019 r. **sygn. akt** VI P 22/18

1. zmienia zaskarżony wyrok w pkt 1, 3, 4 w ten sposób, że powództwo oddala;
2. odstępuje od obciążenia powoda kosztami postępowania.

(-) Sędzia Grażyna Łazowska (-) sędzia Grzegorz Tyrka (-) sędzia Patrycja Bogacińska-Piątek

VIII Pa 225/19

UZASADNIENIE

Powód P. K. po ostatecznym sprecyzowaniu żądania domagał się zasądzenia od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w J. na swoją rzecz kwoty 10 000 zł tytułem świadczenia rekompensacyjnego na podstawie ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniach rekompensacyjnych z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Na uzasadnienie podano, że zaskarżoną decyzją pozwana odmówiła powodowi przyznania rekompensaty podając, że powód nie ma statusu osoby uprawnionej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniach rekompensacyjnych z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, albowiem do dnia 31 grudnia 2014 roku nie otrzymał prawa do bezpłatnego węgla. Powód podniósł, iż dla sprawy ma znaczenie, że nabył uprawnienia

emerytalne i rozwiązał stosunek pracy przed dniem 31 grudnia 2014 roku, wobec czego był uprawniony do bezpłatnego węgla za okres od grudnia 2014 roku.

Pozwana (...) Spółka Akcyjna w J. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwana nie kwestionowała rozwiązania stosunku pracy powoda w 2014 roku w związku z przejściem na emeryturę. Pozwana wskazała, że powód do końca 2014 roku nie zrealizował prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów. Pozwana wskazała, że w przypadku powoda nie można mówić o utraconych korzyściach, które miałyby być pokryte przez wypłacenie świadczenia rekompensacyjnego.

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 22 sierpnia 2019 roku w pkt 1 uwzględnił częściowo powództwo, w pkt 2 oddalił powództwo w zakresie ustawowych odsetek, w pkt 3 i 4 orzekł o kosztach procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód w okresie od dnia 12 lutego 2001 roku do dnia 30 grudnia 2014 roku był zatrudniony w (...) Spółce (...) na podstawie umowy o pracę, ostatnio na stanowisku górnika pod ziemią. Stosunek pracy powoda ustal na mocy porozumienia stron w związku z przejściem pracownika na emeryturę. Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 12 stycznia 2015 roku powodowi przyznano emeryturę od dnia 1 grudnia 2014 roku wskazując, że wypłata należności od dnia 1 grudnia 2014 roku do dnia 31 stycznia 2015 roku zostanie powodowi przekazana w terminie ustalonym na 10 - dnia miesiąca.

Sąd Rejonowy ustalił, że do dnia 31 lipca 2014 roku pracodawcą powoda była (...) S.A. w K.. Zgodnie z Porozumieniem z dnia 20 grudnia 2004 roku byłym pracownikom, których stosunek pracy został rozwiązany z (...) S.A. w K. po dniu wejścia w życie (tj. po dniu 1 stycznia 2005 roku) w związku z przejściem na emeryturę lub rentę przysługiwał bezpłatny węgiel w wymiarze 3 ton rocznie. Prawo do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych realizowane było w ekwiwalencie pieniężnym; natomiast prawo to na wniosek uprawnionego mogło zostać zrealizowane także w naturze. Z dniem 1 sierpnia 2014 roku pracodawcą powoda w trybie art. 23¹ k.p. została pozwana (...) S.A. w J. w związku z nabyciem w dniu 31 lipca 2014 roku od (...) S.A. w K. zakładu (...). Pozwana spółka przejęła tylko czynnych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, natomiast byli pracownicy KWK (...) zostali przyporządkowani do Zakładu (...) S.A. w K.. Przez okres roku od daty zbycia KWK (...) pracownicy tej kopalni mieli zachowane dotychczasowe warunki płacowe.

Sąd Rejonowy ustalił, że zarząd (...) S.A. odstąpił od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów od 2015 roku. Odstąpienie to miało moc uchwał zarządu spółki, a to: nr (...) z dnia 30 września 2014 roku (mocą której postanowiono odstąpić od wypłaty w roku 2015) oraz uchwały nr (...) z dnia 14 września 2015 roku (mocą której postanowiono odstąpić od wypłaty począwszy od 2016 roku).

Sąd Rejonowy ustalił, że powód złożył pozwanej wniosek o przyznanie prawa do rekompensaty za utracony węgiel. Decyzją z dnia 3 stycznia 2018 roku pozwana odmówiła powodowi przyznania rekompensaty z ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla. Przyczyną odmowy był brak statusu osoby uprawnionej w rozumieniu art. 2 pkt 1 w/w ustawy. Powód nie zgodził się ze stanowiskiem pozwanej i w zakreślonym w odwołaniu terminie złożył pozew do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Powód nie składał pozwanej wniosku o przyznanie tzw. ekwiwalentu emeryckiego proporcjonalnego za 2014 roku (okoliczność bezsporna i nie kwestionowana przez żadną ze stron w toku procesu). W piśmie procesowym z dnia 12 kwietnia 2018 roku pozwana przyznała, że do końca 2014 roku prawo do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów przechodzących na to świadczenie z zakładów dotychczasowej (...) S.A. wynikało z porozumienia z 20 grudnia 2004 roku. W tym porozumieniu wskazano między innymi, że uprawniony powinien złożyć wniosek o przyznanie świadczenia.

Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powoda w zakresie świadczenia rekompensacyjnego zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy podał, że w przypadku emerytów i rencistów zatrudnionych w Kopalni (...) od dnia 1 stycznia 2005 roku źródłem prawa do deputatu węglowego było Porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku zawarte pomiędzy zarządem (...) S.A. a związkami zawodowymi. Z kolei (...) S.A. z dniem 1 sierpnia 2014 roku przejęła na siebie obowiązek realizacji tego świadczenia jedynie w zakresie uprawnień pracowniczych.

Sąd Rejonowy podał, że w piśmie procesowym z dnia 12 kwietnia 2018 roku pozwana przyznała, że do końca 2014 roku prawo do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów przechodzących na to świadczenie z zakładów (...) S.A. wynikało z porozumienia z 20 grudnia 2004 roku. W tym porozumieniu wskazano między innymi, że uprawniony powinien złożyć wniosek o przyznanie świadczenia. Dopiero w późniejszym czasie, po ustaleniach prawomocnych wyroków: Sądu Rejonowego w Gliwicach w sprawie VI P 1211/15 oraz Sądu Okręgowego w Gliwicach w sprawie VIII Pa 144/16 pozwana podniosła, iż zapisy Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku w zakresie prawa do bezpłatnego węgla nie miały, co prawomocnie w tym wyrokach przesądzone, mocy wiążącej wobec osób niebędących pracownikami (od chwili przejścia na emeryturę), zatem brak było podstawy prawnej wypłaty prawa do bezpłatnego węgla.

Sąd Rejonowy podał, że okolicznością ujawnioną w sprawie i niekwestionowaną ostatecznie – po przywołanych w sprawie prawomocnych wyrokach w sprawach Sądu Rejonowego w Gliwicach o sygnaturze VI P 1211/15 oraz Sądu Okręgowego w Gliwicach w sprawie VIII Pa 144/16 – było, że porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku stosowano jedynie posiłkowo, nadto należy pamiętać, że pracodawca może zwiększyć uprawnienia w tym na podstawie zasady niedyskryminacji. W decyzji odmawiającej przyznania powodowi świadczenie rekompensacyjnego pozwana nie kwestionowała w żaden sposób samego prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów za 2014 rok.

Sąd Rejonowy podał, że z treści art. 2 ust. 1a ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla wynika, że utracone uprawnienie do deputatu węglowego dla emerytów mogło wynikać nie tylko z układów zbiorowych pracy, porozumień, ale także innych regulacji, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń. Odstępując, na mocy uchwały zarządu z dnia 30 września 2014 roku, od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów w 2015 roku (a więc nie wcześniej), pozwana zasięgiem swej regulacji obejmowała zatem także pracowników KWK (...), którym po przejściu na emeryturę faktycznie wypłacała deputat węglowy dla emerytów za 2014 rok. W świetle art. 9 § 4 k.p. i uchwały (...) należy stwierdzić, że pozbawienie prawa do bezpłatnego węgla emeryckiego nastąpiło w 2015 roku (i dalej na mocy kolejnej uchwały), zatem za rok 2014 brak było podstaw do odstąpienia od tego prawa. Pozwana, co zostało wcześniej wskazane, akceptowała posiłkowe stosowanie porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku do ekwiwalentu pieniężnego dla emerytów i rencistów zatrudnionych w KWK (...) do końca 2014 roku.

Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że nawet, jeżeli powód nie pobrał za 2014 roku proporcjonalnie tzw. ekwiwalentu emeryckiego za węgiel, to pozostaje to bez znaczenia w świetle ww. porozumienia. W ocenie Sądu Rejonowego powód był uprawniony do bezpłatnego węgla jako emeryt z tytułu samego faktu, że przeszedł na emeryturę w 2014 roku, natomiast złożenie wniosku o przyznanie świadczenia, o czym mowa w załączniku nr 14 do Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku stanowi jedynie czynność techniczną, na co wskazuje zwrot § 5 ust. 1 załącznika nr 14 do Porozumienia „bezpłatny węgiel przysługuje na wniosek uprawnionego (...)”. Takie stanowisko zostało zawarte między innymi w wyroku tut. Sądu z dnia 15 maja 2018 roku i zostało potwierdzone w wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach w sprawie VIII Pa 119/18 stanowiącym rozpoznanie apelacji od tego wyroku.

Sąd Rejonowy podał, że pozwana złożyła do akt sprawy niejako decyzję zarządu pozwanej zaakceptowaną w dniu 17 października 2014 roku. Sąd Rejonowy nie stwierdził, aby podstawą wypłaty świadczenia do bezpłatnego węgla za rok 2014 była właśnie złożona do akt sprawy „decyzja zarządu”. Należy wskazać, że treść tego dokumentu świadczy, iż jest to „wniosek”, w którym nadto wnioskowano o wyrażenie zgody na wypłatę ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy za rok 2014 dla emerytów i rencistów (...) S.A. w dniu 31 października 2014 roku, a przecież stronom w sprawie znana jest z urzędu okoliczność, że wypłata świadczeń z bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów nie następowała wyłącznie w dniu 31 października 2014 roku. Z kolei ze złożonych w sprawie uchwał nr (...) z dnia 30 września 2014 roku oraz nr (...) z dnia 14 września 2015 roku wynika, iż spełnione zostały przesłanki z art. 2 ust. 1 litera

a) ustawy z dnia 12 października 2017 roku, w myśl którego za osoby uprawnione uważa się emeryta i rencistę mających ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy i pobierających to świadczenie, uprawnionych w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury lub renty do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń. Dla istnienia prawa do rekompensaty w myśli cytowanej normy istotne jest uprawnienie do uprawnień z bezpłatnego węgla emeryckiego, co powód wykazał w sprawie, a pozwana nie kwestionowała w toku procesu (wskazując że uprawnienie to u pozwanej wygasło od 2015 roku).

Sąd Rejonowy uznał, że mając ustalone prawo do emerytury i pobierając emeryturę, powód był uprawniony do ekwiwalentu pieniężnego za bezpłatny węgiel na podstawie regulacji, która utraciła moc przed dniem wejścia w życie ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (wypowiedziana uchwałami nr (...) z dnia 30 września 2014 roku oraz nr (...) z dnia 14 września 2015 roku). W świetle powyższych rozważań Sąd Rejonowy doszedł do wniosku, że na rzecz powoda należało zasądzić od pozwanej kwotę 10 000 zł tytułem świadczenia rekompensacyjnego w związku z utratą prawa do bezpłatnego węgla. O ustawowych odsetkach za opóźnienie Sąd Rejonowy orzekł z mocy art. 481 k.c. w związku z art. 300 k.p. zasądzając je od dnia 12 stycznia 2019 roku bowiem dopiero w dacie 11 stycznia 2019 roku strona pozwana otrzymała z Sądu Rejonowego odpis pisma strony powodowej, w którym pozew został rozszerzony o odsetki. W pozostałym zakresie roszczenie o ustawowe odsetki za opóźnienie, jako niezasadne Sąd Rejonowy oddalił.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i § 2 pkt 4, § 9 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych zasądzając od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.350zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. O kosztach sądowych Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 13 (i a contrario z art. 96 ustęp 1 punkt 4) ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2019 roku, poz.785), nakazując pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gliwicach kwotę 500 zł (10 000 zł x 5%) tytułem opłaty od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniona z mocy ustawy.

Apelację wywiodła pozwana, domagając się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, ewentualnie uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Pozwana zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi naruszenia przepisów prawa, a to art. 2 ust 1 lit. a) ustawy z dnia 12 października 2017 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 r., poz. 1971) poprzez nieprawidłową jego wykładnię i przyjęcie, że powodowi przysługuje rekompensata za węgiel dla emerytów pomimo niepobrania węgla w formie ekwiwalentu do końca 2014 r. oraz braku postanowień układu zbiorowego pracy, porozumienia lub innych regulacji obowiązujących u pozwanej które stanowiłyby podstawę wypłaty bezpłatnego węgla dla emerytów w 2014 r., a które utraciłyby moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy , na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Na uzasadnienie podano, że istotna w sprawie jest wykładnia celowościowa przepisu prawa, będąca podstawą prawną rozstrzygnięcia sporu. Ustawodawca w uzasadnieniu ustawy wyraźnie podał, że jego zamiarem jest zrekompensowanie strat finansowych poniesionych przez osoby, które „otrzymywały bezpłatny węgiel w naturze lub w ekwiwalencie i utraciły to uprawnienie wskutek wypowiedzenia w tym zakresie układów zbiorowych pracy i porozumień z nimi związanych. Powód do dnia 31 grudnia 2014 r. nie otrzymał ekwiwalentu z tytułu bezpłatnego węgla dla emerytów. zatem rekompensata nie powinna mu przysługiwać. Również przepis art.2 ust. 1 a ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla ustala, że aby dana osoba była osobą uprawnioną w rozumieniu ustawy powinna być uprawniona do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień

układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górnictwie, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Pozwana podała, że w niniejszym postępowaniu podnosiła w świetle orzecznictwa sądowego (w tym m.in. wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach sygn. akt VI P 1211/15 utrzymanego w mocy wyrokiem tut. Sądu sygn. akt VIII Pa 144/16), że postanowienia Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 r. nie mają zastosowania do uprawnień pracowników do bezpłatnego węgla deputatowego po przejściu przez nich na emerytury. W orzecznictwie sądowym wskazano, że pozwana od dnia 1 sierpnia 2014r. stała się stroną w stosunkach pracy pracowników KWK” K.- S.” zatrudnionych według stanu na dzień zawarcia umowy sprzedaży i w stosunku do tych pracowników miały dalej zastosowanie postanowienia Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 r., ale tylko te które regulowały prawa i obowiązki objęte treścią stosunku pracy. Prawo do deputatu węglowego dla emerytów nie stanowi elementu treści stosunku pracy, nie można go uznać za świadczenie wynikające ze stosunku pracy jedynie za świadczenie związane ze stosunkiem pracy. Zatem skoro prawo do deputatu węglowego dla emerytów nie stanowi elementu treści stosunku pracy to z chwilą przejścia dotychczasowych pracowników kopalni do pozwanej nie miały wobec nich zastosowania postanowienia załącznika nr 14 do Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 r. regulującego prawo do deputatu węglowego dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób.

Pozwana dodała, że wymienione wyroki dotyczyły również deputatu węglowego dla emerytów za 2014 r., ale zapadły już po wypłacie ekwiwalentu tym emerytom, którzy złożyli stosowne wnioski dotyczące części deputatu za 2014 r. Wobec powyższego w 2014 r., po dacie przejścia pracowników KWK (...) przez pozwaną postanowienia Porozumienia z 20 grudnia 2004 r. nie mogły stanowić podstawy uprawnień do bezpłatnego węgla dla powoda. Pozwana nie jest i nie była stroną porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 r. i nie mogła go wypowiedzieć ani też zawierać porozumień, na podstawie których jego postanowienia utraciłyby moc obowiązującą. Natomiast wypowiedzenie części porozumienia z 2004r. przez (...) S.A. po przejściu pracowników do nowego pracodawcy pozostaje bez znaczenia dla stosowania układu do przejętych pracowników przez nowego pracodawcę albowiem art.241(8) §1 zdanie 2 k. p. stanowi, że postanowienia tego układu (porozumienia) stosuje się w brzmieniu obowiązującym w dniu przejścia zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę. Jeśli zgodnie z bogatym orzecznictwem postanowienia porozumienia z dnia 20 grudnia 2004r. nie mają zastosowania do uprawnień powodów do bezpłatnego węgla deputatowego po przejściu przez nich na emeryturę, to podstawę realizacji ich uprawnień mogła stanowić jedynie uchwała zarządu pozwanej o wypłacie emerytom i rencistom ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy za 2014r. Faktyczna realizacja świadczeń na rzecz powodów zgodnie z przedmiotową uchwałą nie może jednak stanowić podstawy dalszych roszczeń powodów. Pozwana mogła jednostronnie zaprzestać wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu bezpłatnego węgla w 2015r. i latach kolejnych na rzecz emerytów i rencistów. Podjęte w tym zakresie uchwały nr (...) oraz nr (...) miały charakter techniczno-informacyjny o braku realizacji świadczenia nie mającego oparcia w obowiązujących przepisach prawa. Pozwana podkreśla, że autonomiczne decyzje zarządu będące podstawą wypłaty ekwiwalentu dla emerytów pozwanej dotyczyły wyłącznie prawa do deputatu w danym roku, w którym były podejmowane, zostały one faktycznie zrealizowane poprzez wypłatę deputatu w związku z czym nie wymagały zawierania porozumień i dokonywania wypowiedzeń, aby utracić moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 12 października 2017 r. o świadczeniu rekompensacyjnym.

Pozwana podała, że skoro powód nie spełnia przesłanek ustalonych w art.2 ust. 1 lit a) cyt. ustawy brak jest podstaw do wypłaty rekompensaty i roszczenie powinno ulec oddaleniu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Należy podkreślić, co mocno zaakcentował Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów (zasadzie prawnej, z dnia 23 marca 1999 roku, w sprawie III CZP 59/98), że ustalenia sądu pierwszej instancji nie są dla sądu drugiej instancji wiążące, zatem obowiązek dokonywania ustaleń istnieje niezależnie od tego, czy wnoszący apelację podniósł zarzut

dokonania wadliwych ustaleń faktycznych lub ich braku. Dokonanie przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych umożliwia temu sądowi, stając się zarazem jego obowiązkiem, ustalenie podstawy prawnej wyroku, a więc dobór właściwego przepisu prawa materialnego, jego wykładnię oraz podjęcie aktu subsumcji. Innymi słowy, sąd II instancji, bez względu na stanowisko stron oraz zakres zarzutów, powinien zastosować właściwe przepisy prawa materialnego, a więc także usunąć ewentualne błędy prawne sądu pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały one wyknięte w apelacji. Jest jasne, że nienaprawienie tych błędów byłoby równoznaczne ze świadomym ich powieleniem w postępowaniu rozpoznawczym na wyższym szczeblu instancji, czego – zważywszy na istotę wymiaru sprawiedliwości i cele postępowania odwoławczego – nie można zaaprobować.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1971) – zwanej dalej ustawą – osobą uprawnioną do rekompensaty jest:

- a) emeryt (rencista) mający ustalone prawo do emerytury (renty z tytułu niezdolności do pracy), i pobierający to świadczenie,
- b) emeryt (rencista) uprawniony w trakcie pobierania emerytury (renty) do bezpłatnego węgla na podstawie układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym,
- c) emeryt (rencista), który został pozbawiony prawa do bezpłatnego węgla, bowiem układy zbiorowe pracy, porozumienia lub inne regulacje utraciły moc przed dniem 24 października 2017 roku (dzień następujący po dniu wejścia w życie ustawy), na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Bezsporna jest okoliczność, że powód ma ustalone prawo do emerytury, którą pobiera od grudnia 2014 roku. (...) Spółka Akcyjna w K. odstąpiła od realizacji prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób (załącznik nr 14 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku) ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2014 roku.

Istota sporu sprowadzała się do ustalenia, czy powód, będąc emerytem, posiadał prawo do bezpłatnego węgla (tzw. deputatu węglowego) na podstawie układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących u pozwanej, które utraciły moc przed dniem 24 października 2017 roku, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Powód podał, że będąc emerytem posiadał prawo do bezpłatnego węgla na podstawie załącznika nr 14 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku zawartego pomiędzy zarządem (...) Spółki Akcyjnej w K. a organizacjami związków zawodowych (załącznik dotyczył prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób). Pozwana oraz Sąd Rejonowy stanęły na stanowisku, że w stosunku do pracowników z KWK (...) w K., którzy nabyli prawo do emerytury po dniu 1 sierpnia 2014 roku (data przejścia pracowników (...) Spółki Akcyjnej w K. przez pozwaną w związku z nabyciem kopalni – art. 23¹ k.p.) nie mają zastosowania przepisy porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku.

Należy uznać, że wyżej zaprezentowane stanowisko przez pozwaną i Sąd Rejonowy zasługuje na uwzględnienie. Pozwana odwołała się do poglądu Sądu Okręgowego w Gliwicach, wyrażonego w wyroku z dnia 9 lutego 2017 roku, w sprawie VIII Pa 144/16, który Sąd Orzekający podziela.

Należy przypomnieć, że na podstawie art. 241⁸ § 1 k.p. powodowi przysługiwały wszelkie pracownicze uprawnienia przewidziane w porozumieniu z dnia 20 grudnia 2004 roku, ale do końca trwania stosunku pracy. Porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku nie ma zastosowania do uprawnienia powoda do bezpłatnego węgla po przejściu pracownika na emeryturę. Norma prawna zawarta w art. 241⁸ § 3 k.p. nie ma zastosowania, ponieważ reguluje ona sytuację, w której nowy pracodawca, przejmując zakład pracy oprócz pracowników, przejmuje także inne osoby np. emerytów, tj.

kiedy w dacie przejścia zakładu przejmowane są także obowiązki względem emerytów. W niniejszej sprawie powód został przejęty, będąc pracownikiem, i do niego ma zastosowanie wyłącznie art. 241⁸ § 1 k.p.

Należy zwrócić uwagę, że art. 241⁸ § 1 k.p. wprowadza zasadę, że w okresie roku od przejścia zakładu na nowego pracodawcę do pracowników stosuje się postanowienia układu, którym byli objęci przed przejściem zakładu pracy na nowego pracodawcę. Norma prawna zawarta w art. 241⁸ § 1 k.p. stanowi jedynie o stosowaniu dotychczasowego układu do pracowników, czyli do zakończenia stosunku pracy. Uregulowanie to nie dotyczy okresu po zakończeniu stosunku pracy. Wypowiedzenie układu zbiorowego pracy (porozumienia) przez poprzedniego pracodawcę po przejściu pracowników do nowego pracodawcy, pozostaje bez znaczenia dla stosowania układu do przejętych pracowników przez nowego pracodawcę, albowiem art. 241⁸ § 1 zdanie 2 k.p. stanowi, że postanowienia tego układu stosuje się w brzmieniu obowiązującym w dniu przejścia zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę. W związku z tym wypowiedzenie przez (...) Spółkę Akcyjną w K. prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób (załącznik nr 14 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku) – ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2014 roku – nie miało wpływu na sytuację prawną powoda. Na aprobatę zasługuje stanowisko pozwanej, zgodnie z którym nie mogła wypowiedzieć porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku, bowiem nie była jego stroną.

Na rozprawie apelacyjnej dnia 1 kwietnia 2019 roku, w sprawie VIII Pa 15/19, pełnomocnik pozwanej podała, że w pozwanej spółce ani nie obowiązuje układ zbiorowy pracy, ani inna jednolita regulacja normująca prawa i obowiązki pracowników oraz uprawnienia emerytów (rencistów). W poszczególnych kopalniach należących do pozwanej spółki obowiązują dawne regulacje kształtujące sytuację prawną pracowników, emerytów, rencistów, to jest sprzed powstania pozwanej spółki. W KWK (...) w K. wobec pracowników zastosowanie ma porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku; natomiast w stosunku do pracowników, którzy nabyli prawo do emerytury po dniu 1 sierpnia 2014 roku brak jest jakichkolwiek regulacji prawnych, w tym normujących uprawnienia do bezpłatnego węgla. Pełnomocnik pozwanej wyjaśniła, że pracownikom KWK (...) w K., którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od dnia 2 sierpnia do dnia 31 grudnia 2014 roku wypłacono ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla. Pozwana nie była świadoma, że wobec tych osób nie stosuje się porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku. Pozwana ze spraw sądowych, w tym ze sprawy apelacyjnej zawisłej przed Sądem Okręgowym w Gliwicach (sygn. akt. VIII Pa 144/16) powzięła wiedzę, że wobec byłych pracowników KWK (...) w K. nie stosuje się porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku. Pełnomocnik pozwanej dodała, że na podstawie jednorazowej uchwały zarządu z maja 2014 roku zdecydowano o wypłacie emerytom i rencistom (byłym pracownikom zakładów należących do pozwanej) ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy za 2014 rok w październiku 2014 roku. Uchwała stanowiła regulację prawną w zakresie uprawnienia do deputatu węglowego dla emerytów (rencistów), która nie utraciła bytu wskutek zawartego porozumienia lub dokonanego wypowiedzenia, bowiem była aktem zarządu pozwanej regulującym prawo do deputatu na dany rok. Uchwała została podjęta i wykonana w czasie, kiedy powód nie rozwiązał umowy o pracy w związku z przejściem na emeryturę.

W akta sprawy znajduje się uchwała zarządu pozwanej z dnia 30 września 2014 roku, zgodnie z którą zarząd odstąpił od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów w 2015 roku. Należy zauważyć, że uchwała nie pozbawiała emerytów (rencistów) uprawnienia do bezpłatnego węgla na stałe, a jedynie zawieszala to uprawnienie w 2015 roku. Istotne jest to, że uchwała mogła odnieść skutek prawny w tych jednostkach organizacyjnych wchodzących w skład pozwanej, w których obowiązywały regulacje przyznające emerytom (rencistom) prawo do deputatu węglowego. W KWK (...) w K. nie obowiązywały regulacje, które przyznawałyby prawo do deputatu węglowego byłym pracownikom, którzy nabyli prawo do emerytury (renty) po dniu 1 sierpnia 2014 roku.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że nie zostały spełnione łącznie wszystkie przesłanki nabycia rekompensaty, o których stanowi art. 2 ust. 1) lit. a) ustawy. Powód, uzyskując status emeryta, nie posiadał uprawnienia do bezpłatnego węgla na podstawie regulacji (np. układu zbiorowego pracy, porozumienia, innej regulacji), która utraciła moc na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń. Powód otrzymał ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, bowiem pozwana nie posiadała wiedzy, że nie mają zastosowania wobec powoda przepisy porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku. Wbrew stanowisku Sądu

Rejonowego, pozwana w toku postępowania mogła skutecznie podnieść zarzut, że wobec powoda - emeryta brak było regulacji normującej prawo do deputatu węglowego.

Nie zrozumiałe dla Sądu Okręgowego jest stwierdzenie Sądu Rejonowego, że powód, będąc emerytem, posiadał prawo do deputatu węglowego na podstawie „innej regulacji”. Nie można zgodzić się z twierdzeniem Sądu Rejonowego, że uchwała zarządu pozwanej o odstąpieniu od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów w 2015 roku obejmowała także zakład – KWK (...) w K.. Uchwała ta nie mogła dotyczyć zakładu, w którym nie obowiązywała regulacja uprawniająca emerytów i rencistów do bezpłatnego węgla. Dodatkowo, uchwała dotyczy zawieszenia wypłaty świadczenia w 2015 roku, a nie pozbawienia prawa do deputatu węglowego na stałe wskutek wypowiedzenia regulacji. Norma prawna zawarta w art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy wymaga, aby regulacja uprawniająca do bezpłatnego węgla utraciła na stałe moc, wskutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Skoro powód nie spełnia przesłanek, o których stanowi art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy, to na mocy art. 386 § 1 k.p.c. należało zmienić zaskarżony wyrok w pkt. 1, 3, 4 i oddalić powództwo.

O kosztach postępowania przed Sądami I i II instancji orzeczono na mocy art. 102 k.p.c., mając na uwadze fakty związane z samym przebiegiem procesu, to jest podstawę orzekania, szczególną zawilóść sprawy, subiektywne przekonanie powoda co do zasadności zgłoszonego roszczenia.

(-) sędzia Grażyna Łazowska (-) sędzia Grzegorz Tyrka (spr.) (-) sędzia Patrycja Bogacińska-Piątek